ОЊЕ
ВОСТИ
НЕДЕЉА, 2. март 2008.
• Београд • Година LV • Цена 30 динара
0,5 € • РС 0,7 КМ • ФБиХ 0,7 КМ • МАК. 20 ДЕН. • СЛО. 0,7 €
• www.novosti.co.yu
ДНЕВНИ ЛИСТ С НАЈВЕЋИМ ТИРАЖОМ

- ВОЈИСЛАВ КОШТУНИЦА: САМО ЈЕДИНСТВЕНИ У ЕВРОПУ
- СРБИ С ЦЕНТРАЛНОГ КОСОВА НАПУСТИЛИ ПОЛИЦИЈУ
- КО СУ ТЕРОРИСТИ ОВК ПРОТИВ КОЈИХ ЈЕ ПОДИГНУТА ОПТУЖНИЦА ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ
- АКАДЕМЦИ ПРИШТИНСКОГ УНИВЕРЗИТЕТА: ПРКОС СЕ ВИЈОРИ БЕЗ ДАШКА ВЕТРА
- ОПРЕЧНИ СТАВОВИ ПАПЕ И ЊЕГОВИХ БИСКУПА О КОСОВУ

„НОВОСТИ“ НА ЗАДУШНИЦЕ У ПОСЕТИ ГРОБЉИМА У ЈУЖНОЈ МИТРОВИЦИ И ПЕЋИ

ДЕЈАН БОДИРОГА, ЗА „НОВОСТИ“

УТАКМИЦА ЈЕ НАША

ИЈЕ НЕСМЕТАНО РАДЕ У СРБИЈИ

СКЕ ФИРМЕ НЕ НА КРИЗУ

потврдили: радови на
. априла ■ Страна 9.

ВИШЕГРАДСКА ХРОНИКА

ПРОПАДА КУЋА НАШЕГ НОБЕЛОВЦА

АНДРИЋ БЕЗ АВЛИЈЕ

■ Стране 14. и 15.

Н ЧИТАОЦИМА - РАЗГЛЕДНИЦА

ЖЕЉА МИЛЕВЕ АЈНШТАЈН: ВЕЧНИ МИР У ШВАЈЦАРСКОЈ

СИНОВИ НАЈВЕЋА ЈЕДНАЧИНА

■ Стране 12. и 13.

НАМЕРА РОЂАКА ДА КОСТИ МИЛЕВЕ МАРИЋ-АЈНШТАЈН ПРЕНЕСУ ИЗ ШВАЈЦАРСКЕ У НОВИ САД, ИМА ПОБОРНИКЕ И ПРОТИВНИКЕ

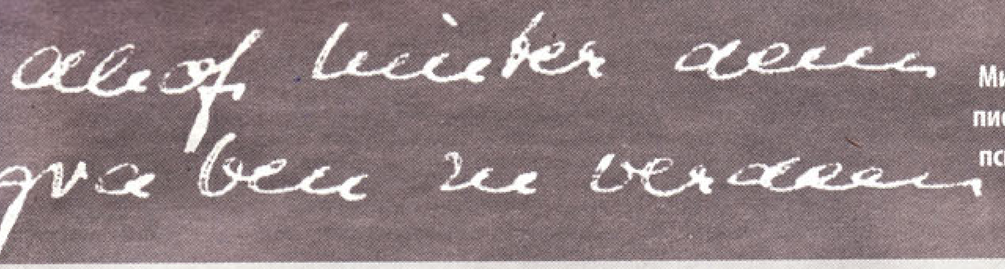

ЖЕЉА Факсимил Милевиног последњег писма: „На гробље иза психијатрије закопана да будем“

ВЕЧНИ МИР ПОРЕД СИНА

Стојановић: Желела да је покопају иза болнице у којој се лечио њен син Едуард. Марић: Почива у необележеној гробници, вратимо је кући

ЗАЉУБЉЕНИ Милева и Алберт Ајнштајн

Јованка Симић

ДВА кључна града у бурном и тегобном животу највеће српске научнице 20. века Милеве Марић-Ајнштајн (1875- 1948) били су Нови Сад и Цирих. Управо са ових двеју страна, са новосадске и циришке, у години када би требало да буде обележена 60. годишњица Милевине смрти, ових дана стижу супротстављена мишљења о могућем будућем вечном и доличном почивалишту коауторке теорије релативитета.

У Новом Саду је провела детињство и рану младост. У Цириху је, као једна од прве четири жене на свету, студирала математику и физику, заљубила се и удала за Алберта Ајнштајна. У Каћу код Новог Сада, заједно су, испод једног дуда, ноћима израчунавали теорију релативитета. У новосадској Николајевској цркви крстили су синове Ханса Алберта и Едуарда. У Цириху се њихов брак распао (1919). У том швајцарском граду, заборављена, осиромашена и болна, Милева је умрла 4. априла 1948. године.

АНАЛИЗА

ЖЕЉА рођака Милевиних, први пут обелодањена недавно у „Новостима“, јесте да се њени посмртни остаци из једне заједничке необележене гробнице у Цириху, где су њене кости измешане са остацима непознатих Швајцараца, пренесу и похране у породичну гробницу на Успенском гробљу у Новом Саду. Ту, где већ почивају њени родитељи Милош (1846-1929) и Марија (1847- 1935).

- Крајњи је час да држава Србија стане иза своје Милеве, да затражи ДНК анализу посмртних остатака, како би се издвојиле њене од незнаних костију и, онако како смо Бранка Радичевића и Јована Дучића допратили у смирај, у завичај, вратимо и нашу напаћену Милеву - са пуно жара износи иницијативу породице Драгиша Марић, дипломирани инжењер пољопривреде из Каћа, чији је чукундеда Кузман био брат Милевиног деде Драгића.

Драгиша Марић

Текст из „Новости“ доспео је и у руке Петра Стојановића, сликара из Сент Галена и оснивача Друштва „Никола Тесла“, који је 2004. године, после вишемесечног упорног трагања по швајцарским архивима, на ободу градског гробља, прецизније пољани, пронашао Милевину НН гробницу. Стојановић, наиме, сматра да би пресељење посмртних остатака било где ван Цириха,било равно огрешењу о последњу жељу научнице.

Стојановић је рођен у Аустрији, а родитељи су му пореклом из Параћина, преселио се у Швајцарску крајем деведесетих са само једним циљем - да истражи све архиве и макар и деценијама после Милевине смрти, свету, али и њеним сународницима, скрене пажњу на њену истинску научну величину.

- У архиву у Цириху пронашао сам писмо које је усамљена, разочарана и болна Милева упутила својој пријатељици Рити вон Гонзенбах 1. априла 1948. године, три дана уочи своје смрти, а у којем даје до знања да жели да буде сахрањена на гробљу, у близини психијатријске болнице, где се лечио од шизофреније њен млађи син Едуард - открива Стојановић и уступа „Новостима“ факсимил, како каже, кључне реченице из тог писма.

-...На гробљу иза психијатрије, закопана да будем - била је жеља мајке чије болно и брижно срце се надало да ће и „са оног света“, неким чудом, моћи да бдије над својим болесним чедом.

ЗАБОРАВЉЕНА

ЕДУАРД је умро 17 година после своје мајке у 55. години. А, старији син Ханс Алберт (1904-2001) прешао је у Америку код оца. Био је универзитетски професор, али никада није показао жељу да сазна нешто о изгубљеном мајчином гробу. Он почива у Масачусетсу. А, Милевина жеља није испоштована, јер за писмо пријатељици Рити вероватно, нико осим ње, није ни знао. Захваљујући чудесној упорности Петра Стојановића, наша, али и светска јавност сазнала је поразну истину - посмртни остаци Милеве Марић, 1963. године, дакле 15 година после њене смрти, премештени су у заједничку НН гробницу. Преко њених костију, почивају посмртни остаци барем још двоје непознатих Швајцараца. Град Цирих, наиме, није више желео да плаћа гробно место, а научницу су већ били заборавили пријатељи, родбина, мајка Србија, друга домовина Швајцарска.

- Два месеца сам уз помоћ управника гробља Нортхајм трагао за парцелом број 9.357 у којој је 1948. године сахрањена, а родбина је неколико година касније престала да плаћа гробно место што је и био разлог да се њене кости изместе и покопају на необележено место - каже Стојановић и додаје да разуме жељу Марићевих у Новом Саду. Додаје, ипак, како верује да би било праведније испунити последњу жељу Милевину и сахранити је, напокон, у заједничку гробницу крај сина у Цириху. Небитно је што је од оног писма пријатељици Рити протекло шест деценија. Драгиша Марић, међутим, не жели да одустане од идеје о „повратку Милевином кући“. Каже нам да се познати амерички атомски физичар из Колорада Растко Маглић, залаже за пренос Милевиних посмртних остатака у Србију. Драгиша, на крају вели:

- Не, ми не можемо да одустанемо, јер ко ће њу тамо у Цириху оплакати, однети цвет на гроб? Она треба да почива овде, да буде оно што и јесте - култ учене Српкиње. ■

ПРВИ ПАРАСТОС

АВГУСТА 2004. године, пошто је ушао у траг почивалишту Милеве Ајнштајн, Петар Стојановић је, 56 година после њене смрти, на њен необележени гроб довео свештенике. Помен су чинодејствовали српски, руски и грчки свештеник, у присуству 50 циришких Срба.

БОГИЊА У СЕНЦИ

СТОЈАНОВИЋ је у швајцарским архивима пронашао много докумената који сведоче да је Милева Марић била математички геније и да су њена научна истраживања била ослонац Ајнштајну. - Имам и документ о њиховом разводу у којем се види да је Ајнштајн само бринуо за новац од Нобелове награде, а не и за Милеву и породицу - каже за „Новости“ Стојановић, који са пријатељицом Бригит Нофел припрема књигу о Милеви „Богиња иза формуле“. Стојановић каже да има веома обимну документацију (580 документа и 120 фотографија) од које је обимнија само она коју о Ајнштајну Јевреји чувају у Јерусалиму.

Петар Стојановић